

จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่ง สัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสาน ตอนล่าง กลุ่ม 2

Rebuilding the lives of offenders towards enlightened rehabilitation: A
Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of
repeat offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower
Isan region 2

วรเชษฐ์ โทอิน¹, วีรณัฐ พรหมจักร², อิทธิพล ป้องทอง³, และ สมชัย แสนภูมิ^{4*}

Worachet Tho-un¹, Weranuch Promjak², Ittipol Pongthong³, and Somchai Saenphumi^{4*}

¹⁻³คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย; Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist
University, Thailand.

⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์; Faculty of Humanities
and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : somchai.saen@vru.ac.th

DOI : 10.65205/jlgisrru.2026.e296404

Received : December 12, 2025; Revised : February 2, 2026; Accepted : February 7, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

ภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2 ถูกจัดเป็นพื้นที่วิกฤติ เนื่องจากช่วง พ.ศ. 2560–2564 พบคดีความผิดที่
รัฐเป็นผู้เสียหายรวม 64,676 คดี จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการฟื้นฟู เยียวยา และลดการกระทำผิดซ้ำ
(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินสถานการณ์ความผิดทางอาญาที่
เกิดจากความพลาดพลั้ง พลัดหลง พลัดตก พลัดพราว และกระทำความผิดซ้ำของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ภายใต้
การกำกับดูแลของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัด ในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2 (2) ออกแบบพุทธนวัตกรรม
เพื่อพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ และ
(3) ถ่ายทอดนวัตกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายและขยายผล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาแบบผสมวิธี เก็บข้อมูล
เชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา 1,536 คน และเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิง
ลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 40 คน ประเมินนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 13 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วย
สถิติพรรณนา $PNI_{modified}$ สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ ข้อมูลเชิงคุณภาพตรวจสอบความ
น่าเชื่อถือด้วยวิธีสามเส้า ผลการวิจัยชี้ว่า การยกระดับสัมมาชีพเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำควรทำแบบองค์
รวม บูรณาการพุทธธรรมกับสังคมศาสตร์ การศึกษา และจิตวิทยา นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัย คือ
“รูปแบบพุทธนวัตกรรมการคืนคนดีสู่สังคม” 3 มิติ คือ (1) พุทธธรรม พัฒนาจิตและศีลธรรมเป็นฐาน
สัมมาชีพ (2) การเรียนรู้ทางสังคม แบบอย่างที่ดี ระบบพี่เลี้ยง และชุมชนการเรียนรู้ และ (3) ความเข้มแข็ง
ทางจิตวิญญาณ เสริมพลังใจ ความหมายชีวิต และคุณค่าในตน ผลผลิตสำคัญ คือ แนวทางฟื้นฟูผู้กระทำผิด
ซ้ำ ระบบสารสนเทศเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และองค์ความรู้ที่เผยแพร่สู่สาธารณะ

Citation : Tho-un, W., Promjak, W., Pongthong, I., & Saenphumi, S. (2026). Rebuilding the lives of offenders towards
enlightened rehabilitation: A Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of repeat
offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower Isan region 2. *Journal of Local Governance
and Innovation*, 10(1), e296404. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

คำสำคัญ (Keywords) : การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง, ทำผิดซ้ำ, ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ, ทักษะแห่งสัมมาชีพ, พุทธนวัตกรรม

Abstract

Lower Northeastern Thailand (Cluster 2) is designated a critical area because, during 2017–2021 (B.E. 2560–2564), there were 64,676 cases in which the state was the injured party, indicating an urgent need for rehabilitation, psychosocial healing, and recidivism reduction (National Statistical Office of Thailand, 2021). This study aimed to: (1) assess the situation of criminal offenses associated with missteps, being lost/disoriented, accidental falls, and separation/bereavement, as well as repeat offending among vulnerable groups under provincial Probation Office supervision in Lower Northeastern Thailand (Cluster 2); (2) design a Buddhist-based innovation to develop and enhance samma-ajiva (Right Livelihood) skills among repeat offenders in order to restore spiritual resilience; and (3) transfer the innovation to build networks and scale up implementation. A mixed-methods research-and-development design was employed. Quantitative data were collected via questionnaires from a quota-sampled group of 1,536 participants, and qualitative data were obtained through in-depth interviews with 40 key informants. The innovation was evaluated by 13 experts. Quantitative analyses included descriptive statistics, the modified Priority Needs Index (PNI_{modified}), Pearson’s correlation, and multiple regression. Qualitative trustworthiness was established through triangulation. Findings indicate that enhancing Right Livelihood to prevent recidivism should be implemented through a holistic approach integrating Buddhist principles with social sciences, education, and psychology. The resulting innovation “the Buddhist Innovative Model for Reintegrating Good Citizens into Society” comprises three dimensions: (1) a Buddhist-dharma dimension emphasizing mental cultivation and moral discipline as the foundation for Right Livelihood; (2) a social learning dimension emphasizing positive role models, mentoring systems, and learning communities; and (3) a spiritual resilience dimension emphasizing empowerment, meaning in life, and self-worth. Key outputs include an innovative rehabilitation approach for repeat offenders, an information system to prevent reoffending, and publicly disseminated knowledge.

Keywords : Rehabilitation for Enlightenment, Recidivism, Spiritual Resilience, Right livelihood skills, Buddhist innovation

Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรบุษ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

บทนำ (Introduction)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามรัฐธรรมนูญ กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อนผ่านยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคง การแข่งขัน ทรัพยากรมนุษย์ โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สิ่งแวดล้อม และการปรับสมดุลระบบบริหารภาครัฐ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านโอกาสและความเสมอภาคเป็นฐานสำคัญต่อการฟื้นฟู เยียวยา และพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้กลับสู่การประกอบอาชีพสุจริต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 (อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ยโสธร อุบลราชธานี) จึงนำยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2566–2570 และนโยบายรัฐบาลมาเป็นกรอบกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่เน้นการทำงานแบบเครือข่ายครอบคลุม 8 ด้าน

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาเชิงคลัสเตอร์ “เกษตรสร้างมูลค่า ศูนย์กลางการค้า โลจิสติกส์ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เชื่อมโยงภูมิภาค” ภายใต้กรอบนโยบายและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2566–2570 ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตอย่างเป็นระบบ วิสัยทัศน์ดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่เน้นการพัฒนาคนทุกมิติทุกช่วงวัยควบคู่กับการลดช่องว่างเชิงโอกาสระหว่างพื้นที่ ในบริบทนี้ กระทรวงยุติธรรมและสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนากับการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ผ่านภารกิจให้คำปรึกษากฎหมาย รับเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และสร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชนลงสู่ระดับตำบลและหมู่บ้าน หลักฐานเชิงเอกสารชี้ว่าการจัดตั้งสำนักงานยุติธรรมจังหวัดและศูนย์ยุติธรรมชุมชนช่วยลดอุปสรรคในการเข้าถึงความยุติธรรม และเสริมสร้างความเสมอภาคทางสังคม (วรพล พินิจ, 2560; อัครกร ไชยพงษ์ และคณะ, 2561) จึงทำให้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำหรับขับเคลื่อนการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานความยุติธรรมแบบบูรณาการ กล่าวโดยนัยหนึ่งคือ สถิติคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายในพื้นที่อีสานตอนล่าง กลุ่ม 2 รวม 64,676 คดี ได้สะท้อนภาพแห่งปรากฏการณ์ “แรงกดดันทางเศรษฐกิจ” ในระดับภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับอาชญากรรมโดยตรงผ่านกลไก “รายได้ไม่พอ-หนี้สูง-งานมั่นคงต่ำ” โดยเฉพาะภาคอีสานมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำและรายจ่ายสูงกว่ารายได้ต่อเนื่อง ทำให้ต้องก่อหนี้เพิ่ม และมีสัดส่วนครัวเรือนเป็นหนี้สูงมาก (รวมถึงจังหวัดอีสานตอนล่างหลายจังหวัด) อีกทั้งหลักฐานเชิงเศรษฐมิติในประเทศไทย พบว่า “อัตราการว่างงานที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับอาชญากรรมรวมที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ” ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเชิงวิชาการ “เศรษฐศาสตร์อาชญากรรม” ที่ชี้ว่า “เมื่อผลตอบแทนจากงานสุจริตต่ำและไม่แน่นอน ต้นทุนและโอกาสของการกระทำผิดย่อมสูงขึ้น” ดังนั้น “มิติสัมมาชีพ” จึงจำเป็นในเชิงนโยบาย เพราะการยกระดับทักษะอาชีพ-รายได้ที่สุจริต-วินัยและคุณธรรมเป็นการลดปัจจัยเศรษฐกิจผลักดันการกระทำผิดซ้ำในระดับโครงสร้าง ไม่ใช่พึ่งการลงโทษเพียงอย่างเดียว)

ผู้วิจัยศึกษาสถานการณ์อาชญากรรมในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 ช่วงปี 2560–2564 จากฐานข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายรวม 64,676 คดี สะท้อนภาระงบประมาณและความเปราะบางเชิงโครงสร้างที่ควรได้รับ “มาตรการฟื้นฟูเชิงระบบ มากกว่าการลงโทษแบบประจานดั้งเดิม” (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2564) ประเด็นดังที่กล่าวมาได้สอดคล้องกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564–2568 ที่มุ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษยชาติ

Citation : Tho-un, W., Promjak, W., Pongthong, I., & Saenphumi, S. (2026). Rebuilding the lives of offenders towards enlightened rehabilitation: A Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of repeat offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower Isan region 2. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296404. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

โดยเฉพาะ “ปฏิบัต วิถีที่ 4” ซึ่งเน้นการฟื้นฟู เยียวยา และนำพาผู้เปราะบางกลับสู่ความสงบ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564) และในเชิงทฤษฎี “หลักสัมมาชีพและเศรษฐกิจต้องควบคู่ปัญญาและคุณธรรมเพื่อให้มนุษย์มีภูมิปัญญาทั้งด้านจิตใจและการประกอบอาชีพ” (Payutto, 1992; Sarwade, 2016) ขณะเดียวกัน Braithwaite เสนอแนวคิด “Reintegrative Shaming” ที่สะท้อนมุมมองว่า “การสร้างคุณละอายเชิงสมานฉันท์และเปิดทางคืนสู่ชุมชนอย่างมีศักดิ์ศรี ช่วยลดการกระทำผิดซ้ำได้ดีกว่าการตีตรา” (Braithwaite, 1989) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาพุทธนวัตกรรมเพื่อยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพและความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณของผู้กระทำผิดซ้ำ ผ่านบริบท (1) ประเมินสถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงเชิงโครงสร้าง (2) พัฒนาแอปพลิเคชันเสวนาธรรมเสมือนจริงเพื่อขัดเกลาจิตใจและเสริมทักษะสัมมาชีพ และ (3) เสนอรูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานยุติธรรม และภาคประชาชน เพื่อใช้พุทธนวัตกรรมเป็นภูมิคุ้มกันทางสังคมภายใต้กรอบปฏิบัต วิถีที่ 4 ร่วมกับแนวคิดการฟื้นฟูผู้กระทำผิดสมัยใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อประเมินสถานการณ์ความผิดทางอาญาที่เกิดจากความพลาดพลั้ง พลัดหลง พลัดตก พลัดพราก และทำความผิดซ้ำของกลุ่มเปราะบางที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2
2. เพื่อออกแบบพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ
3. เพื่อถ่ายทอดพุทธนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายหรือขยายผลการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณด้วยหลักพุทธนวัตกรรมในภาคอีสานตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีหลายสาขาช่วยในการศึกษาเกี่ยวกับการฟื้นฟูผู้กระทำผิดเชิงพุทธ มีฐานคิดที่แข็งแรงและเข้าใจได้เป็นระบบ โดยแก่นของพุทธศาสนาเน้นกฎแห่งกรรม ความรับผิดชอบต่อการกระทำ และการฝึกไตรสิกขา (ศีล-สมาธิ-ปัญญา) เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองจากภายในอย่างลึกซึ้ง (Rahula, 1959) มุมมองนี้สอดคล้องกับการเยียวยาภายในจิตใจและการให้ความหมายใหม่ต่อประสบการณ์ความทุกข์ในระดับปัจเจกบุคคล ขณะเดียวกัน ศาสตร์ทางสังคมวิทยาอธิบายว่า “การเป็นผู้กระทำผิดเกิดจากการปฏิสัมพันธ์และการตีตราของสังคม” (Blumer, 1969) ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมชี้ว่า “พฤติกรรมเรียนรู้เกิดจากการศึกษาต้นแบบ การเลียนแบบ การเสริมแรง และความเชื่อมั่นในตนเอง” (Bandura, 1977) ดังนั้น กระบวนการฟื้นฟูที่มีกลุ่มเพื่อนเชิงบวก ชุมชนศรัทธา พระสงฆ์หรือผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างจึงมีผลกระทบชัดเจน ส่วนในระดับระบบแนวคิดความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มองอาชญากรรมว่า “เป็นความเสียหายต่อความสัมพันธ์ที่ต้องร่วมกันเยียวยาระหว่างเหยื่อ ผู้กระทำผิด และชุมชน ไม่ใช่เน้นลงโทษโดยรัฐฝ่ายเดียว” (UNODC, 2020) รวมถึงแนวคิดของ Braithwaite (1989) ที่เสนอแนวทาง “การดำเนินอย่างเคารพศักดิ์ศรี (การแนะนำอย่างให้เกียรติ) และเปิดทางกลับคืนสู่สังคม” ซึ่งสอดคล้องกับหลัก

Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้แข็งแรง: พุทธ

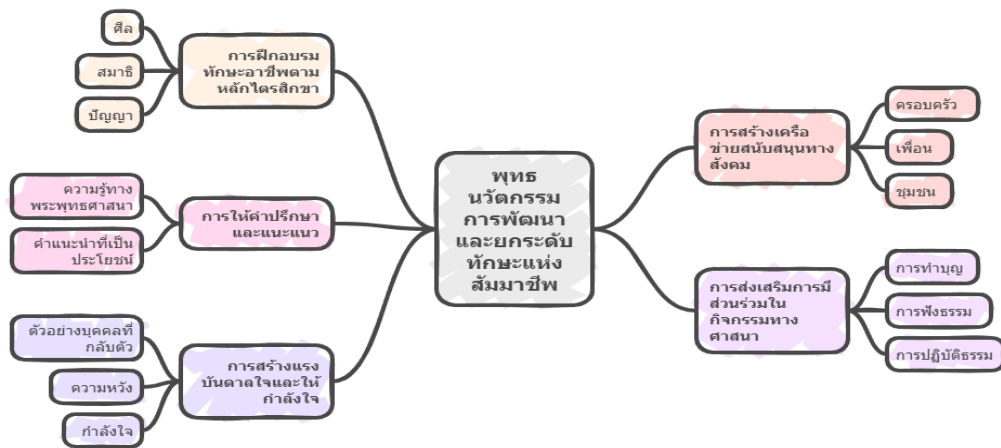
นวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

เมตตา-กรุณา-อุเบกขา รวมทั้ง “แนวคิดด้านการพัฒนาทุนมนุษย์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต มองการฟื้นฟูเป็นการลงทุนในระยะยาวผ่านระบบการศึกษา ทักษะอาชีพ และทักษะสังคมและจิตใจ” (Coleman, 1988; Jarvis, 2004; ศักรินทร์ ชนประชา, 2562) และแนวคิดความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณช่วยอธิบายการฟื้นตัวด้วยความหวังและศรัทธา โดยผลงานทางวิชาการของไทย พบว่า ศาสนา ชุมชนและแรงศรัทธามีบทบาทในการเสริมพลังภายใน (Thong-on et al., 2025) เมื่อนำหลักการทั้งหมดมารวมกัน จึงได้กรอบคิดที่ครอบคลุมทั้งสังคม จิตใจ การเรียนรู้ และจิตวิญญาณ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

พุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยเริ่มตั้งแต่ศึกษาสภาพปัญหา ศึกษาถึงความต้องการจำเป็น ทัศนคติ วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด พัฒนา รูปแบบ ทดลองใช้ และปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนในพื้นที่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยดำเนินงานภายใต้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research & Development) กำหนดตัวแปรการวิจัย (Research Variables) จากผลการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตีความ (Interpretation) วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ข้อมูล (Synthetic) เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูล (Data Base) ในการสร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ตามหลักการและวิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) มีองค์ประกอบ คือ (1) สถานการณ์ที่เป็นสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (Need Assessment) สำหรับการแก้ปัญหาของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเยาวชนผู้กระทำความผิดซ้ำ (2) กิจกรรมพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ และ (3) วิธีการหรือรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำความผิดซ้ำ

Citation : Tho-un, W., Promjak, W., Pongthong, I., & Saenphumi, S. (2026). Rebuilding the lives of offenders towards enlightened rehabilitation: A Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of repeat offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower Isan region 2. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296404. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะที่สังเกตได้ของตัวแปรตาม คือ (1) ผลการศึกษาสถานการณ์ที่เป็นสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น สำหรับการแก้ปัญหาของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเยาวชนผู้ที่กระทำความผิดซ้ำ ในเขตพื้นที่ในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2 และ (2) รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธทศวรรษการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ ในเขตพื้นที่ในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2

1.3 ผลลัพธ์การวิจัย (Research Results) คือ (1) ผลลัพธ์การทดลองใช้รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธทศวรรษการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ (2) คู่มือการฟื้นฟูให้รู้แจ้ง (ฉบับพกพา) รูปแบบการพัฒนาผู้กระทำความผิดซ้ำ และ (3) เว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ระบบสารสนเทศข้อมูลผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันกระทำความผิดซ้ำ: ฟื้นฟูให้รู้แจ้ง

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีรายละเอียดดังนี้

ก. ประชากร (Population) มีองค์ประกอบและคุณลักษณะ คือ เป็นเยาวชนและมีอายุ ตั้งแต่ 18-25 ปี ที่มีภูมิลำเนาในทะเบียนราษฎรและอาศัยอยู่จริงในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2 จำนวน 395,575 คน

ข. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) มีองค์ประกอบและคุณลักษณะ คือ เป็นเยาวชนกลุ่มย่อยที่มีคุณสมบัติเป็นตัวแทนที่ดี มีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 1,536 คน ใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ใช้เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) คือ (1) กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนตามช่วงอายุที่กำหนด มีหลักฐานยืนยันการทำผิดซ้ำ (2) อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2 (3) ในช่วงเวลาเก็บข้อมูลวิจัย สามารถตอบแบบสอบถามได้ครบถ้วน และยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยสมัครใจ และ (4) หากเป็นผู้ไม่บรรลุนิติภาวะต้องมีผู้ปกครองยินยอมเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ (1) หากพบว่าคุณสมบัติไม่เข้าเกณฑ์หรือไม่มีหลักฐานผิดซ้ำ (2) อยู่นอกพื้นที่วิจัย ณ เวลาเก็บข้อมูล ไม่อยู่ในการกำกับของคุมประพฤติจังหวัด (3) ตอบแบบสอบถามไม่ได้ ข้อมูลซ้ำ ไม่ครบถ้วนเกินเกณฑ์ และ (4) ปฏิเสธหรือถอนตัวออกโดยสมัครใจ

ค. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 40 คน ใช้เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion Criteria) คือ (1) เป็นผู้มีความรู้ คุณสมบัติ หรือมีประสบการณ์ตรงกับขอบเขตการวิจัย (2) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการวิจัย และ (3) ยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยสมัครใจ เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ (1) ตรวจพบคุณสมบัติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ (2) ตอบแบบสอบถามไม่ได้ ข้อมูลซ้ำ ไม่ครบถ้วนเกินเกณฑ์ (3) ปฏิเสธหรือถอนตัวออกโดยสมัครใจ และ (4) เกิดเหตุสุดวิสัยที่คณะผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ระยะ มีรายละเอียดและขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้ (นพวรรณ ชุมพล และธีรภูมิ เอกะกุล, 2567)

2.1 ระยะที่ 1 (Research 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น ศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ในการแก้ปัญหาของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเยาวชนผู้ที่กระทำความผิดซ้ำ

2.1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 1,536 คน กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (รังสรรค์ โหมยา และสมบัติ ท้ายเรือคำ, 2566) โดยจัดสัดส่วนที่เหมาะสมและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้

Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธ

นวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) เก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณจากตัวแปรที่สังเกตได้ (Observable Variables) จาก 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ และแปรผลด้วยสถิติ

2.1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เช่น ผู้นำศาสนา นักวิชาการในมหาวิทยาลัย และผู้มีประสบการณ์ตรง (Direct Experience) เป็นต้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) จำนวน 40 คน ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) จากนั้นตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญ ตรวจสอบความถูกต้อง และเปรียบเทียบข้อมูลเชิงคุณภาพกับข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่า $PNI_{Modified}$ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพพลเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน (ไพฑูรย์ โพธิ์สาร และสุนันท์ ศลโกสุม, 2562)

2.2 ระยะที่ 2 (Development 1) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่ได้จากค่า $PNI_{Modified}$ และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสร้าง “รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ” โดยใช้หลักพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเป็นพื้นฐาน พร้อมตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ผจงจิต อินทสุวรรณ, 2548)

2.3 ระยะที่ 3 (Research 2) การทดลองใช้รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ และการประเมินผล (Result) ผู้วิจัยนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้ในพื้นที่วิจัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร พร้อมบันทึกผลที่เกิดขึ้นระหว่างทดลองใช้

2.4 ระยะที่ 4 (Development 2) การยืนยันรูปแบบใช้การประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ใช้วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ความรอบรู้ ชำนาญ และประสบการณ์ของผู้ประเมินเป็นหลัก การประเมินใช้วิธีการสังเกต การวิพากษ์ การวิเคราะห์ และสังเคราะห์คุณภาพของรูปแบบฯ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ศุภมาส ชุมแก้ว และปัญญา อีริวิทยเลิศ, 2567) รวมทั้งการสร้างคู่มือการฟื้นฟูให้รู้แจ้ง (บัพพกพา) รูปแบบการพัฒนาผู้กระทำผิดซ้ำ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยเริ่มจาก (1) การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิด้วยการลงพื้นที่สำรวจปรากฏการณ์ก่อนการทำวิจัย และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และสื่อออนไลน์ (Online) เพื่อระบุขอบเขตและประเด็นสำคัญ (2) สร้างเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง (3) เสนอและแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ (4) นำเครื่องมือวิจัย (ฉบับร่าง) เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบมาตรฐานความตรงและความเที่ยง (5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผลการตรวจสอบมาตรฐานพบว่า ค่าความเชื่อมั่น (IOC) อยู่ระหว่าง 710-.873 ค่า Cronbach's alpha coefficient = .789 และ (6) นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่เป็นเยาวชนในเขตพื้นที่อำเภออุดุม จังหัดยโสธร ทั้งนี้เพราะพื้นที่ดังกล่าวมีบริบทใกล้เคียงกันกับพื้นที่วิจัย จำนวน 30 คน ก่อนนำไปประยุกต์ใช้จริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ หากได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จะลงพื้นที่วิจัยเก็บเพิ่มเติมแบบสุ่มบังเอิญ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

Citation : Tho-un, W., Promjak , W., Pongthong, I., & Saenphumi, S. (2026). Rebuilding the lives of offenders towards enlightened rehabilitation: A Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of repeat offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower Isan region 2. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296404. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

(Qualitative Data) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จนได้ข้อมูลที่อึดอัด การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (วจ. 0091/2568 ลงวันที่ 18 เมษายน 2568) จากนั้นผู้วิจัยได้ประสานส่วนราชการและผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 40 คน ผู้วิจัยได้กำหนดรหัส “KI” (Key informants) ตั้งแต่ KI:01 – KI:40 ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลตามหลักจรรยาบรรณการวิจัยและหลักจริยธรรมการวิจัยในคน พร้อมจัดสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามให้ครบตามกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) ได้แก่ ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเวลา (ลงพื้นที่วิจัย 3 ครั้ง) ความเที่ยงตรงด้านข้อมูล (เปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎี) และความเที่ยงตรงด้านบุคคล (ใช้ผู้สัมภาษณ์/ผู้บันทึก 3 คนและให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบเนื้อหา ก่อนวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป)

5. การพิทักษ์สิทธิ (Protection of Human Rights of Informants)

ผู้วิจัยได้ยึดถือตามหลักจรรยาบรรณการวิจัยในมนุษย์ ตามแนวทางสภาวิจัยแห่งชาติ (National Research Council of Thailand) และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ครอบคลุมหลักการเคารพในศักดิ์ศรีของบุคคล (Respect for Persons) การไม่ก่อให้เกิดอันตราย (Beneficence) และความเป็นธรรม (Justice) โดยคุ้มครองสิทธิผู้ให้ข้อมูลผ่านการขอความยินยอมอย่างรู้ข้อมูล การรักษาความลับและข้อมูลส่วนบุคคล การลดความเสี่ยงและผลกระทบ การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี การจัดเก็บและทำลายข้อมูลอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2560) และคณะผู้วิจัยได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

6.1 การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เริ่มจากการทดสอบการแจกแจงปกติ โดยพิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ร่วมกับการใช้สถิติ Kolmogorov-Smirnov (K-S test) หากข้อมูลมีลักษณะเป็นปกติ จึงดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมทั้งสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เช่น สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบ ใช้วิธีคำนวณดัชนี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) โดยมีสูตรการคำนวณ $PNI_{modified} = (I - D) / D$ เพื่อระบุระดับความต้องการจำเป็นให้ชัดเจนและเป็นระบบ (อรรถพ จินะวัฒน์ และสุบิน ยุระรัช, 2559)

6.2 การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) ดังนี้ (1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเวลา (Time Triangulation) ได้ตรวจสอบข้อมูลในเวลาที่ต่างกัน 3 ครั้ง (2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านข้อมูล (Data Triangulation) ได้ใช้ผู้เก็บข้อมูล 3 คน และได้อ่านทวนข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความตรงกันของผู้บันทึก และเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดทฤษฎี งานวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในบทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ (3) ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านบุคคล (Interviewee Triangulation) งานวิจัยนี้ใช้ผู้เก็บข้อมูลมากกว่า 3 คน เก็บทวนซ้ำข้อมูลและเทียบผลโดยรวม และ 4) การสรุปเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยใช้การตีความ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เนื้อหา แล้วอธิบายผลแบบเชิงพรรณนา (ตระกูล จิตวัฒนากุล และคณะ, 2567)

Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธ

นวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสังคมของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสาน
ตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1,536 ชุด และทดสอบการแจกแจงด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov พบว่า $D = 0.093$, $p = 0.068 > .05$ จึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) เหมาะสมต่อการใช้สถิติพาราเมตริก (Parametric) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องแบบสามเส้า จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ธีม และสังเคราะห์ ตามหลักการเบี่ยงวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ผลการนำเสนอมีความน่าเชื่อถือและเป็นระบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) สภาพและปัญหาของการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ จำนวน 7 ด้าน คือ (1) บริบทด้านหลักพุทธธรรม (2) บริบทด้านปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (3) บริบทด้านความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (4) ด้านการเรียนรู้ทางสังคม (5) บริบทด้านทุนมนุษย์ (6) บริบทด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (7) บริบทด้านความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ โดยภาพรวมพบข้อมูลที่สะท้อนผลความต้องการจำเป็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.64) เมื่อจำแนกผลการคำนวณด้วยค่าสถิติ $PNI_{Modified}$ พบว่า ลำดับที่ 1 คือ มิติความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI=0.534$) เป็นจุดหมายที่ต้องเร่งพัฒนามากที่สุด ลำดับที่ 2 คือ การเรียนรู้ทางสังคม และ หลักพุทธธรรม ($PNI \approx 0.225$ และ 0.222) และลำดับที่ 3 คือ ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ($PNI=0.099$)

ประเด็นที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและตรวจสอบสามเส้าข้อมูล ได้พบประเด็นสาระสำคัญโดยรวม คือ “การสร้างความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณควรทำควบคู่กับทักษะทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้กระทำผิดซ้ำสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน และการยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงจากการฝึกอบรมเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ที่เชื่อมโยงจิตใจ ศีลธรรม ปัญญา และสังคมเข้าด้วยกัน การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการพัฒนาทักษะชีวิตจะเป็นหนทางสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและคืนคนดีสู่สังคมอย่างยั่งยืน”

ประเด็นที่ 3 รายงานผลสรุปภาพรวมของการสัมมนาและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเข้มข้นของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship Seminar) จำนวน 13 ท่าน พบว่า สาระที่หนึ่ง การพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำจำเป็นต้องใช้แนวทางแบบองค์รวมที่ผสมหลักพุทธธรรมเข้ากับศาสตร์ทางสังคมศาสตร์ การศึกษา และจิตวิทยา สาระที่สอง ผลสรุปเชิงนวัตกรรมที่ได้ คือ การสร้างรูปแบบพุทธนวัตกรรมคืนคนดีสู่สังคมที่ประกอบด้วย 3 มิติสำคัญ ได้แก่ (1) มิติพุทธธรรม: พัฒนาจิตและศีลธรรมให้เป็นฐานของการประกอบสัมมาชีพ (2) มิติการเรียนรู้ทางสังคม: สร้างแบบอย่างสร้างพี่เลี้ยง และชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน และ (3) มิติความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ: เสริมพลังใจและความภาคภูมิใจในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และสาระที่สาม คือ ผลลัพธ์ของการสัมมนาครั้งนี้ คือ การ

ได้ข้อเสนอแนะทางเชิงพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้กระทำผิดซ้ำให้กลายเป็นพลเมืองที่มีศักยภาพทั้งทางอาชีพและจิตใจ พร้อมกลับมาสร้างประโยชน์แก่สังคมอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ด้าน (Pearson's Correlation) พบว่า ตัวแปรทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก (Positive Correlation) ต่อกันทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ด้าน

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
1. หลักพุทธธรรม	1	.48***	.52***	.44***	.46***	.42***	.68***
2. ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์		1	.51***	.47***	.43***	.39***	.56***
3. ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์			1	.49***	.45***	.43***	.60***
4. การเรียนรู้ทางสังคม				1	.57***	.59***	.53***
5. ทุณมนุษย์					1	.63***	.58***
6. การเรียนรู้ตลอดชีวิต						1	.61***
7. ความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ							1

หมายเหตุ: *p < .05, **p < .01, ***p < .001

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ด้าน พบว่า ทุกคู่มีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p < .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ความสัมพันธ์สูงสุดที่สุด คือ “ด้านหลักพุทธธรรม” กับ “ด้านความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ” (r = .68*) หมายความว่า ผู้ที่รับรู้มีระดับด้านหลักพุทธธรรมสูง มักมีความเข้มแข็งและความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณสูงตามไปด้วยอย่างเด่นชัด รองลงมา คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง “ทุนมนุษย์” กับ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” (r = .63*), และระหว่าง “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” กับ “ความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ” (r = .61*), รวมถึง “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” กับ “ความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ” (r = .60*) ภาพโดยรวมของผลทางสถิตินี้ชี้ว่ามิติการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ เชื่อมโยงกับความเข้มแข็งภายใน อย่างมีนัยสำคัญ

ประเด็นที่ 5 ผลการวิเคราะห์พหุคูณ พบว่า กระบวนการพัฒนามนุษย์เชิงพุทธแบบบูรณาการ มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเสริมสร้างพลังจิตใจให้ผู้กระทำผิดซ้ำสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมั่นคง ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า “พุทธนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนางานของมนุษย์ตั้งแต่ระดับจิตใจ ปัญญา ไปจนถึงการดำรงชีวิตในสังคมสามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงในระดับจิตวิญญาณได้อย่างเป็นรูปธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พุทธปรัชญาเชิงปฏิบัติ (Pragmatic Buddhism) ที่มองว่าการฝึกฝนจิตและการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม ย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและจิตใจในระยะยาว ดังตารางที่ 2 และ 2 ดังนี้

Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำผิดสู่การฟื้นฟูให้แจ้ง: พุทธ

นวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสังคมของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสาน
ตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเพื่อทำนายความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ

ตัวแปรอิสระ	B	β (Beta)	t	Sig.	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	0.245	-	2.31	.021	-
1. หลักพุทธธรรม	0.312	.372***	12.48	<.001	1.91
2. ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์	0.118	.143***	6.07	<.001	1.74
3. ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.164	.196***	7.85	<.001	1.83
4. การเรียนรู้ทางสังคม	0.096	.112***	5.44	<.001	2.02
5. ทุนมนุษย์ (Human Capital)	0.129	.153***	6.92	<.001	1.68
6. การเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.107	.121***	5.71	<.001	1.79

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบน้ำหนักอิทธิพลระหว่างตัวแปร

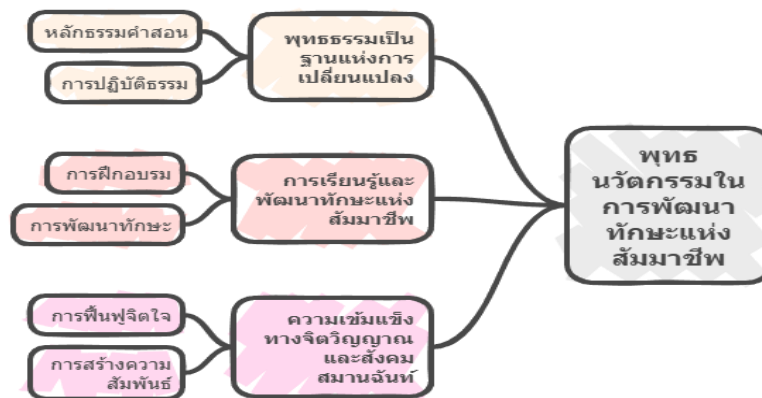
ลำดับ	ตัวแปร (องค์ประกอบนวัตกรรม)	β (Standardized)	เทียบกับค่าสูงสุด (100)	สัดส่วนเมื่อเทียบกับผลรวม β
1	หลักพุทธธรรม	.372	100.00	33.90
2	ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	.196	52.70	17.90
3	ทุนมนุษย์ (Human Capital)	.153	41.10	13.90
4	ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์	.143	38.40	13.00
5	การเรียนรู้ตลอดชีวิต	.121	32.50	11.00
6	การเรียนรู้ทางสังคม	.112	30.10	10.20

ภาพรวมของการวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis) แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ หลักพุทธธรรม, ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์, ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์, การเรียนรู้ทางสังคม, ทุนมนุษย์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถร่วมกันทำนาย “ความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณของผู้กระทำผิดซ้ำ” ได้ร้อยละ 61.7 ($R^2 = .617$) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) การวิเคราะห์เพิ่มเติมเชิงคุณภาพทางสถิติ พบข้อมูลดังนี้ (1) ค่า VIF (1.68–2.02) แสดงว่าไม่มีปัญหาด้านภาวะความสัมพันธ์เชิงเส้นหลายตัวแปร (Multicollinearity) หรือความสัมพันธ์ซ้ำซ้อนระหว่างตัวแปรอิสระ (ทั้งนี้เพราะค่า $VIF < 10$) (2) ค่า $F = 409.85$, $p < .001$ แสดงว่าโมเดลโดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า “ตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวมีอิทธิพลต่อความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณอย่างมีนัยสำคัญ” และ (3) ค่าสัมประสิทธิ์ Beta สูงสุด คือ หลักพุทธธรรม (.372) แสดงว่าหลักพุทธธรรมเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ รองลงมาคือ ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (.196) และทุนมนุษย์ (.153) ดังนั้น จึงสรุปเชิงตีความได้ว่า (1) แบบจำลองมีความสามารถในการทำนายความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณได้ดี ($R^2 = .617$) (2) ความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยของแบบจำลองอยู่ในระดับต่ำ ($RMSE \approx 0.45$) และ (3) ตัวแปรสำคัญที่สุด คือ หลักพุทธธรรม ซึ่งสะท้อนว่าการยึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความเข้มแข็งทางจิตใจและฟื้นคืนจากภาวะวิกฤตได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ ผลการวิจัยพบว่า มีบริบทแห่งมิติที่สำคัญ คือ (1) พุทธธรรมเป็นฐานแห่งการเปลี่ยนแปลง (2) การเรียนรู้และพัฒนาทักษะแห่งสัมมาชีพ และ (3) ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและสังคมสมานฉันท์ ความเข้มแข็ง แสดงได้ดังภาพที่ 1 การพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ มีรายละเอียดดังนี้

พุทธนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะแห่งสัมมาชีพ

ภาพที่ 2 พุทธนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะแห่งสัมมาชีพ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 มุ่งสร้างเครือข่ายและขยายผลการพัฒนาทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อเสริมความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณด้วยพุทธนวัตกรรม โดยมีผลลัพธ์ 3 ส่วนคือ (1) แนวทางการประยุกต์ใช้พุทธนวัตกรรม (2) คู่มือ “ฟื้นฟูให้รู้แจ้ง” (ฉบับพกพา) และ (3) เว็บไซต์พลิเคชันระบบสารสนเทศป้องกันการกระทำผิดซ้ำ “ฟื้นฟูให้รู้แจ้ง” ผู้วิจัยจัดทำและเผยแพร่คู่มือ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ พร้อมนำไปใช้ในการสอนรายวิชาการเบี่ยงวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ภาคการศึกษาที่ 2/2568

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเชื่อมโยงผลการพัฒนาและทดลองใช้นวัตกรรมกับวัตถุประสงค์การวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและบริบทของพื้นที่ศึกษาเพื่ออธิบายความหมายเชิงลึก ผลที่เกิดขึ้นจริง เสนอแนวทางเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาที่มีประสิทธิผล และสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ด้าน ที่ส่งผลต่อรูปแบบพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.04) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.64) และข้อมูลเชิงคุณภาพได้สะท้อนการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำจำเป็นต้องใช้แนวทางแบบองค์รวมที่ผสมหลักพุทธธรรมเข้ากับศาสตร์ทางสังคมศาสตร์ การศึกษา และจิตวิทยา ผลสรุปเชิงนวัตกรรมที่ได้ คือ “การสร้างรูปแบบพุทธนวัตกรรมการคืนคนดีสู่สังคม” ที่ประกอบด้วย 3 มิติ คือ (1) มิติพุทธธรรม (2) มิติการเรียนรู้ทางสังคม และ (3) มิติความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ ดังนั้น ผลการวิจัย

Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธ

นวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสาน ตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

ดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลมีความต้องการจำเป็นในการรูปแบบพุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนัท ทิระพรชัย (2567) ศึกษาเรื่อง “พุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาทุนมนุษย์” ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับพุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งนวัตกรรมคือการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การสร้างคุณค่าและมูลค่า เพิ่มความสร้างสรรค์ต่อยอดไม่รู้จบเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคมจากทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ศาสนบุคคล ศาสนธรรม ศาสนวัตถุ และศาสนพิธี โดยเฉพาะจากศาสนบุคคลหรือทุนมนุษย์ โดยหลักพุทธนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาทุนมนุษย์นั้นมีเป็นจำนวนมาก และสรุปลงในหลักธรรมหมวด 3 คือ หลักไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยถือเป็นการเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็มบริบูรณ์ เพราะได้รับการพัฒนาทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยปัญญา สามารถเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถเพื่อการทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กรและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นบุคคลที่มีความพร้อม มีความจริงใจและทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือเป็นบุคคลในองค์กรที่สามารถสร้างคุณค่าของระบบการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะนุช มาสิงห์ และคณะ (2567) ที่ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบูรณาการพุทธจริยศาสตร์กับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิดในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของสำนักงานคุมประพฤติ” ผลการศึกษาพบว่า (1) พุทธจริยศาสตร์ที่ใช้บูรณาการกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิด คือ หลักธรรมที่ใช้ควบคุมความประพฤติของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณงามความดี ได้แก่ โอวาทปาฏิโมกข์ ประกอบด้วย การงดเว้นจากการทำบาปทั้งปวง กระทำแต่ความดี ทำจิตใจให้ผ่องใส และไตรสิกขาสาม ประกอบด้วย ศีลสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขา (2) การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิด คือ การใช้อุปกรณ์รับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ที่ติดตัวไว้กับผู้กระทำผิดที่ถูกปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อติดตามความประพฤติเพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวหรือตำแหน่งของผู้ถูกควบคุมความประพฤติตามกฎหมายกระทำความผิด ในการติดตามตัวผู้ถูกควบคุมความประพฤติจามเงื่อนไขของศาลในการปล่อยตัวให้ออกไปดำเนินชีวิตนอกเรือนจำ (3) รูปแบบการบูรณาการพุทธจริยศาสตร์กับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำผิดในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของสำนักงานคุมประพฤติ คือ การนำหลักโอวาทปาฏิโมกข์และหลักไตรสิกขามาอบรมผู้กระทำผิดก่อนติดในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของสำนักงานคุมประพฤติเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับผู้กระทำผิดความผิดให้มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักยับยั้ง ชั่งใจ และไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า พุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ มีบริบทแห่งมิติที่สำคัญ คือ (1) พุทธธรรมเป็นฐานแห่งการเปลี่ยนแปลง (2) การเรียนรู้และพัฒนาทักษะแห่งสัมมาชีพ และ (3) ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณและสังคมสมานฉันท์ ความเข้มแข็ง และการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำในพื้นที่ภาคอีสานตอนล่างควรอาศัยกระบวนการบูรณาการระหว่าง “พุทธธรรม-การเรียนรู้-การพัฒนาเชิงมนุษย์” อย่างเป็นระบบ โดยมีแก่นแนวคิด (Core) อยู่ที่ “การฟื้นคืนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์” ธัญญรัตน์ ธนวิดิอภิชาติโชติ (2567) ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการให้การปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนกระทำความผิด” ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ประกอบด้วย สภาพปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนครอบครัวที่ไม่ได้เอาใจใส่ แยกแยก สอนที่ดี หรือที่ว่าสภาพจิตที่ดีเริ่มที่บ้านสิ่งแวดล้อมกับค่านิยมของสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่

Citation : Tho-un, W., Promjak , W., Pongthong, I., & Saenphumi, S. (2026). Rebuilding the lives of offenders towards enlightened rehabilitation: A Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of repeat offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower Isan region 2. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296404. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

นั้น การอบรมสั่งสอน และมีการศึกษาน้อยสาเหตุของปัญหา (2) รูปแบบให้การปรึกษาแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อแก้ไข บำบัด พื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนกระทำความผิดการพัฒนาการแก้ไขบำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้นควรจำเป็นต้องมีนโยบายการพัฒนาและการดำเนินงานที่ชัดเจนของศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อให้การมาตรการพิเศษมีความเป็นเอกภาพต้องมีรูปแบบการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ของผู้ปฏิบัติ งานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่บ่งชี้ถึงปัญหาอุปสรรคที่สำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การคัดเลือกผู้ให้คำปรึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิเด็กและเยาวชน และ (3) นำเสนอรูปแบบพุทธจิตวิทยาในการบำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของเด็ก รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงของเด็ก, ขั้นตอนที่ 2 ให้คำปรึกษาเด็ก, ขั้นตอนที่ 3 ขอความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ขั้นตอนที่ 4 ติดตามดูแล ชัดเภา, ขั้นตอนที่ 5 ส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาและอาชีพตามความสนใจ ความถนัด, ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผล รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงศ์สรวิทย์ หัสชู และคณะ (2567) ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการแก้ไขการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม” ผลการวิจัยสะท้อนว่า ประเด็นที่ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซ้ำมากที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านครอบครัว ตามลำดับ ประเด็นที่ 2 การพัฒนากระบวนการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม พบว่า มีขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ค้นหาสาเหตุที่นำมาสู่การกระทำความผิดซ้ำ (2) ศึกษาแนวคิดสำหรับป้องกัน (3) การพัฒนาคู่มือและออกแบบกิจกรรม (4) จัดวิทยากรความเหมาะสมของคู่มือและกิจกรรม (5) จัดกิจกรรมตามคู่มือ และ (6) ประเมินผลกิจกรรม และประเด็นที่ 3 แนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังนี้ (1) กระบวนการให้ความรู้ (2) กระบวนการสร้างจิตสำนึกที่ดี โดยใช้หลักศีล (3) กระบวนการให้โอกาสได้แสดงออก และ (4) กระบวนการสร้างภาคีเครือข่ายในการร่วมกันแก้ไข ให้อีกโอกาส และป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

งานวิจัยนี้สร้างความรู้ใหม่ (New Knowledge) หรือข้อค้นพบใหม่ (New Finding) คือ “พุทธธรรมสามารถออกแบบเป็นนวัตกรรมที่วัดผลและถ่ายทอดได้ ไม่ใช่กิจกรรมศาสนาเฉพาะบุคคล” โดยเชื่อมกับระบบดิจิทัล “ฟื้นฟูให้รู้แจ้ง” เพื่อประเมิน ติดตาม และสนับสนุนการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งชี้ว่า “การขยายผลให้ยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย หน่วยงานยุติธรรม และชุมชนเป็นเครือข่ายเดียวกัน” พร้อมนี้ “การยกระดับสัมมาชีพเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไม่ใช่แค่การฝึกอาชีพ แต่ต้องเป็นการฟื้นฟูแบบองค์รวม” ที่ทำงานร่วมกัน 3 ส่วน คือ (1) พุทธธรรม เป็นฐานวินัยใจและศีลธรรม (2) การเรียนรู้ทางสังคม ผ่านแบบอย่างที่ดี ระบบพี่เลี้ยง และชุมชนเรียนรู้ และ (3) ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณ ที่เสริมพลังใจ ความหมายชีวิต และคุณค่าในตน จึงช่วยให้ผู้กระทำความผิดซ้ำ “เปลี่ยนตัวตน” จาก “ผู้ถูกตีตรา” ไปสู่ “พลเมืองที่มีศักยภาพและศักดิ์ศรี” ได้จริง ดังภาพที่ 3 ข้อค้นพบจากการวิจัย

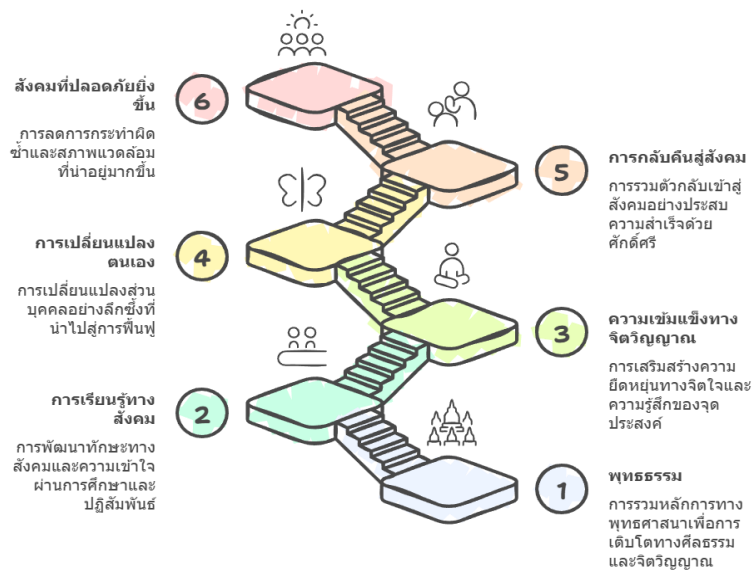
Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธ

นวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสาน
ตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

การฟื้นฟูแบบองค์รวมเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

ภาพที่ 3 ข้อค้นพบจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยสะท้อนว่า การพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำจำเป็นต้องอาศัย “พุทธนวัตกรรม” ที่บูรณาการพุทธธรรม การเรียนรู้ และการพัฒนาเชิงมนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อฟื้นคืนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสร้างความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณให้แก่ผู้กระทำผิดซ้ำ องค์ประกอบสำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ พุทธธรรม ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเรียนรู้ทางสังคม ทักษะมนุษย์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความยืดหยุ่นทางจิตวิญญาณ ควรถูกนำมาใช้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทั้งจิตใจและอาชีพของผู้กระทำผิดซ้ำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการสร้าง “ศูนย์พุทธนวัตกรรมชุมชน” เพื่อเป็นพื้นที่เรียนรู้และฟื้นฟูจิตใจ ควบคู่กับการพัฒนาอาชีพและทักษะชีวิต โดยมุ่งเน้นให้ผู้กระทำผิดซ้ำกลับคืนสู่สังคมด้วยศักดิ์ศรี ความเข้าใจ และสันติสุข ทั้งในระดับปัจเจกและชุมชน

ข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์

ผู้ให้ทุนวิจัยควรกำหนดทุนแบบมุ่งผลลัพธ์ สนับสนุนโครงการนำร่องและงบติดตาม 6-12 เดือน พร้อมจัดทำชุดเครื่องมือมาตรฐานของ “ศูนย์พุทธนวัตกรรมชุมชน” เพื่อใช้ซ้ำและเทียบผลได้ ส่วนราชการควรบูรณาการเป็นเส้นทางฟื้นฟูก่อน-หลังพ้นโทษ ทำ MOU ข้ามหน่วย ใช้กระบวนการสมานฉันท์ จัดการรายกรณี และระบบพี่เลี้ยงอาชีพ-ชีวิต สถานศึกษาพัฒนาเป็นหลักสูตรระยะสั้นรับรองได้ จัดคลินิกอาชีพ (Career Clinic) ทำวิจัยประเมินผล และเชื่อมฝึกงาน-จ้างงาน ชุมชนและวัดจัดพื้นที่ปลอดภัย กิจกรรมจิตใจ-อาชีพ-สังคม ลดตราบาป มีกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน และวัดผลด้วยตัวชี้วัดอาชีพ การเรียนรู้ จิตวิญญาณ การยอมรับ และการลดผิดซ้ำ

Citation : Tho-un, W., Promjak, W., Pongthong, I., & Saenphumi, S. (2026). Rebuilding the lives of offenders towards enlightened rehabilitation: A Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of repeat offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower Isan region 2. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296404. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงมหาดไทย สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2. (2567). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 พ.ศ. 2566–2570 (ฉบับทบทวนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569). http://www.osmnortheast-s1.moi.go.th/plan_develop.php
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- ตระกูล จิตวัฒนากร, นันทนา ชวศิริกุลชล, นพพงศ์ เกิดเงิน, และจำเนียร จวงตระกูล. (2567). การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านนักวิจัย: กลยุทธ์เพื่อสร้างความเชื่อถือได้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. *Research Community and Social Development Journal Social Science*, 18(3), 521-532. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/article/view/270348>
- ธนัท ทิระพรชัย. (2567). พุทธนวัตกรรมกับการพัฒนาทุนมนุษย์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(1), 319-319. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/267643>
- ธัญญ์ธัม ธนวัตติโกชาติโชติ. (2567). รูปแบบการให้การปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อแก้ไขบำบัด พื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนกระทำความผิด. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 333-344. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/277477>
- นพวรรณ ชุมพล และธีรวิทย์ เอกะกุล. (2567). การวิจัยและพัฒนา: กระบวนการและแนวทางการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Ubon Ratchathani Journal of Research and Evaluation*, 13(2), 129-139. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ubonresea/article/view/278545>
- ปิยะนุช มาสิงห์, สุวิน บั่นทอง, และพระมหาปพน กตสารโร (แสงย้อย). (2567). รูปแบบการบูรณาการพุทธจริยศาสตร์กับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำความผิดในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของสำนักงานคุมประพฤติ. *Dhammathas Academic*. 24(2). 73-83. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/268198>
- ผจงจิต อินทสุวรรณ. (2548). การใช้สถิติในงานวิจัยทางภาษา. *วารสาร JOLING (Journal of Language and Linguistics)*, 24(1), 45-58. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/joling>
- พงศ์สรณ์ หัสชู, พระมหาประภาศิต ฐิตินิธิกร, และพระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม. (2567). แนวทางการแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(4), 237-254. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/267263>
- ไพฑูรย์ โพธิสาร และสุนันท์ ศลโกสม. (2562). การใช้สถิติอ้างอิงทดสอบสมมติฐานในการวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนของครู. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 8(2), 1-8. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/NBU/article/view/277794>
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2564). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564–2568.
- รังสรรค์ โหมยา และสมบัติ ท้ายเรือคำ. (2566). เทคนิคการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 42(4), 566-584.

Citation : วรเชษฐ์ โพธิ์, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธนวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสมาธิของผู้กระทำผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสานตอนล่าง กลุ่ม 2. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

- วรพล พินิจ. (2560). บทบาทของสำนักงานยุติธรรมจังหวัดกับการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกในสังคม. *วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 6(2), 41–63.
- ศักรินทร์ ขนประชา. (2562). การศึกษาตลอดชีวิต. *วารสาร AL-NUR*, 14(26), 159–176. สืบค้นจาก https://so01.tci-thaijo.org/index.php/NUR_YIU/article/view/137662
- ศุภมาส ชุมแก้ว และปัญญา อีรวิทย์เลิศ. (2567). รูปแบบการบริหารงานโดยใช้วิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ในงานวิจัยด้านการบริหารการศึกษา. *วารสารครูสภาวิทยารักษ์*, 5(3), 15–28. <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/withayajarnjournal/article/view/255407>
- สำนักงานกิจการยุติธรรม (สกธ.). (2564). รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ประจำปี 2564. PDF: <https://www.oja.go.th/wp-content/uploads/2022/09/WhitePaper2021.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2560). จริยธรรมการวิจัยในคน. *วารสาร Thai Dent Public Health Journal*, 22(2), 70–72.
- อรรณพ จินะวัฒน์ และสุบิน ยุระรัช. (2559). การเลือกใช้ระเบียบวิธีทางสถิติให้เหมาะสมกับปัญหาวิจัยทางการบริหารการศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 1396–1415.
- อัศกร ไชยพงษ์, วชิรวิญญู อิทธิธนาศุภวิญญู, และนิรมล ยินดี. (2561). การศึกษาบทบาทและศักยภาพของศูนย์ยุติธรรมชุมชนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี].
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. University of California Press.
- Braithwaite, J. (1989). *Crime, shame and reintegration*. Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/core/books/crime-shame-and-reintegration/8A32C9C4BCA66D5E0EBE1E5F8A4583D5>
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94(Suppl.), S95–S120.
- Jarvis, P. (2004). *Adult education and lifelong learning: Theory and practice* (3rd ed.). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203561560>
- Payutto, P. A. (1992). *Buddhist economics*. Bangkok: Buddhadhamma Foundation. Retrieved from https://r.jordan.im/download/economics/Buddhist_Economics.pdf
- Rahula, W. (1959). *What the Buddha taught*. Gordon Fraser.
- Sarwade, W. (2016). Resource management based on Buddhist approach for sustainable development. *Journal of Economics and Development Studies*, 4(1), 21–24. Retrieved from
- Thong-on, R., Kaewkerd, O., Chaiyasit, Y., & Waiwitriyaku, N. (2025). Discovering the essence of spiritual resilience and implications for mental health practice: A metasynthesis. *Bangkok Medical Journal*, 21(2), 109–116.

Citation : Tho-un, W., Promjak, W., Pongthong, I., & Saenphumi, S. (2026). Rebuilding the lives of offenders towards enlightened rehabilitation: A Buddhist Innovation for enhancing and improving the occupational skills of repeat offenders with the aim of restoring their inner strength in the lower Isan region 2. *Journal of Local Governance and Innovation*, 10(1), e296404. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). Handbook on restorative justice programmes (2nd ed.). United Nations Office on Drugs and Crime.

Citation : วรเชษฐ์ โทอิน, วีรณัฐ พรหมจักร, อิทธิพล ป่องทอง, และ สมชัย แสนภูมิ. (2569). จากผู้กระทำความผิดสู่การฟื้นฟูให้รู้แจ้ง: พุทธ
นวัตกรรมการพัฒนาและยกระดับทักษะแห่งสัมมาชีพของผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็งทางจิตวิญญาณในภาคอีสาน
ตอนล่าง กลุ่ม 2. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(1), e296404.

<https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296404>